

Кравчук Л.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

НОВА ПЕРІОДИЗАЦІЯ ШКІЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ: ІНШИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

В даній статті ми хочемо запропонувати нову періодизацію шкільної іншомовної освіти другої половини ХХ століття, розробленої нами у 2008 році, та доповненої у 2013 році, оскільки багато дослідників звертаються саме до ранньої її версії.

Нами запропоновано періодизацію не лише методики навчання іноземних мов, а всієї системи навчання цього предмета у комплексному аспекті, дотично враховуючи здобутки зарубіжної методики, а також соціальні, історичні й політичні фактори, які комплексно впливали на весь процес навчання іноземних мов у загальноосвітній школі України досліджуваного періоду.

Резюмуючи результати проведеного історико-педагогічного пошуку, сформулюємо головні для нашого дослідження *критерії*: соціальні, історичні та політичні фактори, які впливали на процес навчання іноземних мов; зміни у самій методичній науці, пов'язані з появою нових методичних ідей, цілей, змісту, методів і засобів навчання; здобутки зарубіжної методики навчання іноземних мов.

Зокрема, у 2008 році ми розробили періодизацію шкільної іншомовної освіти та, на матеріалах нашого дослідження, опублікували статті:

1. Кравчук Л. В. Періодизація етапів іншомовної підготовки учнів у загальноосвітніх школах України (1950–2006 рр.) / Л. В. Кравчук // Історико-педагогічний альманах. – 2008. – № 2. – С. 19-24.

2. Кравчук Л. В. Іншомовна підготовка учнів загальноосвітніх шкіл України у другій половині ХХ ст. / Л. В. Кравчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2009. – № 2. – С. 144-150.

У цих публікаціях ми запропонували таку періодизацію:

Етап 1 – (1949–1959) рр. навчання іноземної мови в умовах семирічної школи; Етап 2 – (1960–1970) рр. навчання іноземної мови в умовах підготовки реформи школи; Етап 3 – (1971–1980) рр. навчання іноземної мови в умовах реформи школи; Етап 4 – (1981–1990) рр. навчання іноземної мови в умовах завершення реформи школи; Етап 5 – (1991–2001) рр. навчання іноземної мови в умовах незалежності; Етап 6 – (2002–2006) рр. введення навчання іноземної мови в початковій школі [3; 4].

Проте, в результаті подальших досліджень, ми переосмислили назви періодів, та у 2013 році опублікували її оновлений варіант в авторефераті та дисертації.

Нова періодизація шкільної іншомовної освіти другої половини ХХ століття.

Етап 1 – 1949–1959 рр. – становлення іншомовної підготовки учнів в умовах розбудови системи освіти у повоєнний період.

Етап 2 – 1960–1970 рр. – навчання іноземних мов в умовах реформування загальноосвітньої школи.

Етап 3 – 1971–1990 рр. – здійснення іншомовної підготовки в умовах посилення психологічної складової наук у цій галузі.

Етап 4 – 1991–2001 рр. – навчання іноземних мов в умовах державної незалежності України.

Тож, ми рекомендуємо усім дослідникам, яких цікавить дана проблематика, посилаючись виключно на останній варіант періодизації, оскільки він являється остаточним результатом нашого дослідження.

Охарактеризуємо подані етапи:

Перший етап (1949–1959 рр.) цікавий політичними намірами держави щодо вивчення іноземних мов. Глобальна політизація школи, відсутність демократичного підходу уряду до сфери іншомовної освіти, недостатня кількість фахівців іноземних мов, заідеологізованість шкільного життя – основні фактори, які гальмували реформування освітньої сфери. Характерною рисою цього етапу вчені вважають поєднання уніфікованого підходу до освіти з ідеологічним контролем за нею. За цих умов учителі іноземних мов перебували під пильним наглядом держави, адже виступали носіями «західної», «буржуазної» мови і культури.

Другий етап (1960–1970 рр.) характеризується активним реформуванням змісту іншомовної освіти, переорієнтацією цілей навчання іноземних мов на практичне оволодіння ними, а також пошуком способів удосконалення їх викладання. Цей часовий відлік став визначальним для вдосконалення системи іншомовної освіти в колишньому СРСР і, зокрема, в Україні. Його розглядаємо як початок глибинних змін у цілях і методах навчання іноземних мов.

Третій етап (1971–1990 рр.) пов'язаний з дослідженнями науковців у галузі психології, які мали вагомий вплив на розробку стратегій навчання іноземних мов, а саме: виявили і пояснили причини недостатньої ефективності офіційно визнаного в попереднє десятиліття свідомо-порівняльного методу навчання, що сприяло обґрунтуванню нових підходів – комунікативного та особистісно-діяльнісного – і відкривало можливості для вдосконалення методики навчання іноземних мов.

Виокремлення *четвертого етапу (1991–2001 рр.)* зумовлене суспільно-політичними, економічними та освітніми реформами, які активно розпочалися після здобуття Україною державної незалежності. Цей етап характеризується появою великої кількості новітніх систем навчання, експериментальних початкових шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов, методичної літератури, підручників, аудіо– та відеозасобів навчання; започаткуванням компетентнісного підходу в навчанні іноземних мов; варіативністю іншомовної підготовки учнів, але найважливішим його результатом вважаємо переорієнтацію цілей навчання на особистість учня та усвідомлення іноземної мови як важливого соціокультурного показника кожного випускника школи. У зазначений період розпочалося вироблення власної концепції навчання іноземних мов, яка базувалася на принципах, сформульованих у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти.

Список використаних джерел:

1. Кравчук Л.В. Навчання іноземних мов у загальноосвітній школі України (друга половина ХХ століття): автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / Л. В. Кравчук. – Тернопіль, 2013. – 22 с.
2. Кравчук Л.В. Навчання іноземних мов у загальноосвітній школі України (друга половина ХХ століття): дис.... кандидата пед. наук: 13.00.01 / Л. В. Кравчук. – Тернопіль, 2013).
3. Кравчук Л. В. Іншомовна підготовка учнів загальноосвітніх шкіл України у другій половині ХХ ст. / Л. В. Кравчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2009. – № 2. – С. 144-150.
4. Кравчук Л. В. Періодизація етапів іншомовної підготовки учнів у загальноосвітніх школах України (1950–2006 рр.) / Л. В. Кравчук // Історико– педагогічний альманах. – 2008. – № 2. – С. 19-24.
5. Сухомлинська О. В. До питання про розвиток змісту загальної середньої освіти / О. В. Сухомлинська // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2003. – Випуск 176. – С. 161-169.
6. Сухомлинська О. В. Методологія дослідження історико–педагогічних реалій другої половини ХХ століття / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2007. – № 4. – С. 6-12.
7. Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К.: А.П.Н., 2003. – 67 с.